

10. Naumann B. Wortbildung in der deutschen Gegenwartssprache / B. Naumann. – Tübingen: Niemeyer, 1972. – 106 S.
11. Ullmann S. Semantik: Eine Einführung in die Bedeutungslehre / S. Ullmann. – Frankfurt am Main: Fischer Verlag GmbH, 1973. – 401 S.

Думін Ірена

Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Куца О. І.

МОВНІ ОЗНАКИ ТЕКСТІВ МЕДИЧНОГО ДИСКУРСУ

У статті визначено та проаналізовано домінуючі аспекти текстів медичного спрямування. Особлива увага приділяється текстам наукового та науково-популярного дискурсу. Виокремлено та досліджено основні мовні ознаки, що відрізняють медичні тексти різних жанрів.

***Ключові слова:** текст, дискурс, медичний дискурс, медична термінологія, науковий медичний дискурс, науково-популярний медичний дискурс.*

Медичний дискурс є однією з найскладніших галузей лінгвістичного дослідження у зв'язку з тим, що сама медицина як наука знаходиться у постійній динаміці, розвивається та змінюється. Внаслідок таких змін відчувається потреба у вивченні та дослідженні нових мовних параметрів «медичної мови», що є однією із домінуючих складових медичного дискурсу. Медичний дискурс є складним, багаторівневим та багатокомпонентним явищем, що знаходиться на перетині дослідницьких практик різних наукових шкіл і напрямків, оскільки виступає одночасно одним з типів інституційного дискурсу, а також різновидом наукового дискурсу. Вивчення даної тематики здійснюється у різних напрямках. Так багато досліджень присвячено вивченню медичного дискурсу у різних його проявах (Л. Алексеева, М. Барсукова, Л. Бейлінсон, Ю. Бражук, С. Вострова, Н. Литвиненко, Л. Шутак). Значна увага приділяється аналізу медичної термінології (Л. Стегніцька, Laslo Repas). Науковці також займаються вивченням основних аспектів перекладу медичного тексту (Д. Самойлов, Г. Хацер, Н. Шевчук, N. Bragina, S. Lubensky, Morten Pilegard).

З огляду на сказане вище, актуальність обраної тематики зумовлена тенденцією, спрямованою на пошук способів підвищення рівня взаєморозуміння та співробітництва, як між представниками професійного медичного співтовариства, так і між фахівцем-медиком і пацієнтом.

Об'єктом дослідження виступає письмовий медичний дискурс. Предметом дослідження є мовні ознаки текстів англomовного наукового та науково-популярного медичного дискурсу.

Мета дослідження – визначити основні мовні ознаки перекладу текстів медичного дискурсу.

У сучасній лінгвістиці досить багато фахівців-мовознавців досліджують проблему дискурсу. У представленій статті термін дискурс розуміємо як «текст та позамовні умови його реалізації», а також як «тексти певної галузі спілкування, або функціонального стилю, наприклад, медичний дискурс, військовий дискурс, діловий дискурс та ін.» [1, с. 9]. Важливим аспектом є також те, що дискурс позначає конкретну комунікативну подію, що фіксується в писемних текстах або усному мовленні, що здійснюється в певному типологічно та когнітивно обумовленому комунікативному просторі [1, с. 16].

Оскільки об'єктом даної розвідки є письмовий медичний дискурс, то відмітимо його основні характеристики. Письмовий медичний дискурс ділиться на [3; 5; 6] 1) науковий медичний дискурс, де адресатами та реципієнтами є фахівці, практикуючі лікарі, медичні працівники, студенти медичних установ; та 2) науково-популярний медичний дискурс, де адресатами є лікарі, які відіграють головну роль в інституціональному спілкуванні, а реципієнтами – пацієнти.

У межах даної розвідки вважаємо за потрібне розглянути основні аспекти медичних текстів різних жанрів, а саме наукового та науково-популярного спрямування. Також відмітимо, що на наш погляд, науковий і науково-популярний стилі знаходяться в близьких родо-видових відношеннях, оскільки містять в своїй основі загальну цільову установку і загальну комунікативну задачу, виражену передачею певних наукових знань.

У **науковому медичному дискурсі** виділяють такі мовні жанри як наукова стаття, монографія, огляд, доповідь, лекція. Метою наукового медичного дискурсу є надання професійної медичної допомоги пацієнту [2, с. 128].

Характерними рисами текстів наукового медичного дискурсу є суворе дотримання наукового стилю, чітка логічність та завершеність викладеної думки; наявність певної кількості спеціальних термінів та термінологічних сполучень; переважання складних речень з яскраво вираженими синтаксичними конструкціями [1, с. 150]. Стиль викладу точний та позбавлений експресивності. Синтаксис наукового викладу характеризується наявністю великої кількості складнопідрядних речень, абсолютних та пасивних конструкцій, прикметникових та дієприкметникових зворотів, атрибутивних зворотів. Медичний дискурс рясніє медичною термінологією, термінами, скороченнями, що робить його зрозумілим тільки для професіоналів [1; 2; 3].

Звернемо увагу на основні мовні відмінності англомовного та україномовного наукового медичного тексту [8; 9; 10].

➤ Англомовний текст відзначається великою кількістю особистих дієслівних форм, в той час як характерною рисою україномовного наукового тексту є вживання безособових або невизначено-особистих зворотів.

➤ Звичайна дія в англомовних наукових текстах описового характеру часто виражається дієсловом в майбутньому часі. Виходячи з контексту, при перекладі слід звернути на це увагу і перекладати в теперішньому (іноді з відтінком модальності), а не в майбутньому часі.

➤ Ще однією відмінною рисою англомовного наукового тексту є вживання пасивних зворотів, в той час як для української мови вживання пасивного стану не є характерним. Це являє складність при перекладі, зважаючи на необхідність заміни пасивних конструкцій іншими засобами.

➤ В англомовних наукових текстах широко використовуються різні скорочення, що не є характерними для української мови. Це викликає певні труднощі при перекладі, оскільки певні аббревіації необхідно розшифровувати.

➤ В англомовному тексті зустрічаються лексичні одиниці чи сполучення, що мають інше образно-смісловне навантаження, не притаманне українській мові. При перекладі необхідно замінювати їх аналогами (напр. *dozen* (дюжина) – *десяток*).

До **науково-популярного медичного дискурсу** відносяться медичні буклети, статті, інтерв'ю з практикуючими лікарями в науково-популярних журналах з медицини, розраховані на широку читацьку аудиторію. Основна мета науково-популярного медичного дискурсу – це проінформувати, або ж проконсультувати пацієнта-споживача медичних послуг [1; 4].

Тексти науково-популярного медичного дискурсу не володіють строгою науковою спрямованістю, оскільки вони спрямовані не на професійну читацьку аудиторію, а на клієнтів-пацієнтів. Науково-популярний дискурс переслідує прагматичну мету, а саме – вплинути на читача. Змінюються форма і стиль викладу. Науково-популярні медичні тексти розраховані на широку читацьку аудиторію та містять безпосереднє звернення до читача [4, с. 23–25].

Тексти науково-популярного стилю відрізняються від власне наукових текстів «приватними» комунікативними задачами, різними сферами функціонування і яскраво вираженим прагматизмом. Адресат науково-популярних медичних текстів – широке коло читачів, які цікавляться даною проблемою, але не володіють в достатній мірі спеціальною термінологією. Однак головна перевага доступного викладу наукових істин і полягає в тому, щоб розширити коло людей, які б змогли користуватися науковою інформацією. Також зазначимо, що всі науково-популярні медичні тексти є перехідними утвореннями [4, с. 4–24].

Жанри науково-популярних медичних текстів поєднують риси двох функціональних стилів: наукового і публіцистичного. Слід також зазначити, що науково-популярним медичним текстам притаманні риси інформативності, аналітичності, публіцистичності, доступності (ясності, простоти викладу) [1, с. 115].

Виділимо та охарактеризуємо основні мовні аспекти науково-популярних медичних текстів [1; 2; 3; 4]:

Лексику науково-популярних медичних текстів складають три основних пласта: загальнонавчальні слова, загальнонаукові слова і терміни. У текстах науково-популярної медичної літератури частотність загальнонавчальної лексики вища, ніж використання загальнонаукової і термінологічної. Морфологічні особливості науково-популярних медичних текстів можуть бути представлені у вигляді польової структури, ядро якої є іменники, центр – прикметники та дієприкметники, ближня периферія представлена дієсловами та дієприслівниками, далека – числівниками, прийменниками, сполучниками та частками.

➤ Синтаксичні одиниці науково-популярних медичних текстів виступають не тільки в якості функціонально-стилістичних засобів, але і в ролі експресивно-стилістичних утворень. Серед семантичних і синтаксичних фігур мови, що використовуються в науково-популярних медичних текстах найчастіше зустрічаються антитеза, градація, анафора.

➤ Виразними засобами науково-популярного медичного дискурсу є експресивна та емоційно-оцінна лексика, різні види тропів.

Отож, підводячи підсумки даної розвідки, відмітимо, що жанрово-стильова класифікація медичних текстів ґрунтується на їх розподілі на два типи: медичні тексти наукового дискурсу, тобто вузькоспеціалізовані тексти, орієнтовані на фахівців певної галузі медицини; та медичні тексти науково-популярного дискурсу, тобто медичні тексти загального характеру, орієнтовані на загальний шар населення. Даним типам текстів медичного спрямування притаманні різні мовні ознаки, що беззаперечно впливають на їх розуміння реципієнтами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева Л. М., Мишланова С. Л. Медицинский дискурс: теоретические основы и принципы анализа. Пермь: Изд-во Перм. ун-та, 2002. 200 с.
2. Барсукова М. И. Медицинский дискурс: к постановке проблемы. *Античный мир и мы: Мат-лы докл. и сообщ. науч. конф.* Саратов, 2002. Вып. 9. С. 127–132.
3. Бейлинсон Л. С. Медицинский дискурс. *Языковая личность: институциональный и персональный дискурс.* Волгоград, 2000. С. 105–118.

4. Дорцуева Н. Лингвостилистические особенности научно-популярных медицинских текстов: автореф. дис. канд. филол. наук: 10.02.02. Бишкек, 2012. 26с.
5. Литвиненко Н. Дослідження медичного дискурсу у вітчизняному та зарубіжному мовознавстві. URL: <http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/go/article/viewFile/2319/2308>.
6. Литвиненко Н. Сучасний медичний дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження. URL: http://linguistics.kspu.edu/webfm_send/1208.
7. Стегніцька Л. В. Історія становлення медичної термінології. URL: http://www.rusnauka.com/19_TSN_2014/Istoria/3_174070.doc.htm
8. Чередниченко О.І. Міжкультурні аспекти перекладу. *Мовні і концептуальні картини світу: Зб. наук. пр. Спец. вип.* Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2001. С. 485–489.
9. Шевчук Н. О. Особливості перекладу англійської медичної термінології. URL: http://confcontact.com/2013_04_17/32_Shevchyk.htm
10. Pilegard, Morten. Translation of medical research articles. Text typology and translation / edited by Anna Trosborg. John Benjamins B.V., 1997. P. 160–181.

Євочко Ірина

Науковий керівник – канд. филол. наук, доцент Маєвська Л. І.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПАСИВУ В СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

У статті розглянуто процесуальний пасив як вид пасивного стану в німецькій мові, його семантично-синтаксичні особливості. На матеріалі художніх текстів німецької мови здійснено аналіз конструкцій із семантикою процесуального пасиву.

***Ключові слова:** процесуальний пасив, темпоральна парадигма, пасивні конструкції, одно-, дво-, та тричленний пасив, агенс.*

Постановка проблеми. Вибір цієї теми зумовлений необхідністю ґрунтовного вивчення формально-граматичних і семантико-синтаксичних особливостей пасивних конструкцій з процесуальним значенням, які існують у німецькій мові.

Сучасні лінгвістичні дослідження характеризуються вивченням різних підходів щодо функціонування й класифікації процесуального пасивного стану в сучасній німецькій мові. Наявність різних поглядів на цю проблему зумовили зацікавленість у її системному дослідженні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі функціонування процесуального пасиву приділяли увагу в своїх дослідженнях такі лінгвісти, як Міщенко А. Л., Тагіль І. П., Паремська Д. А., Шапочкіна О. В., Buscha J., Reimann M., Vogel P. та ін.

Метою статті є уточнення понятійного змісту процесуального пасиву, його класифікація, а також визначення лексико-синтаксичних та граматико-синтаксичних особливостей цієї категорії.

Основний виклад змісту. У німецькій мові процесуальність та дистанціювання суб'єкта у реченні, за твердженням А. Л. Міщенко, забезпечується за рахунок використання граматичних та лексичних засобів вираження пасивності, представлених формами процесуального та результативного пасиву, а також синтаксичними конструкціями й лексичними одиницями із значенням пасивності [2, с. 85].

Werden-Passiv (процесуальний пасив) виступає основним способом передачі пасивного стану, у центрі уваги якого знаходиться дія, яка може відбуватися в